

**4 oktober 9.30-
13u**

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**

Opgroeien

Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

Federale Bemiddelingscommissie
Commission fédérale de médiation
Föderale Kommission für Mediation

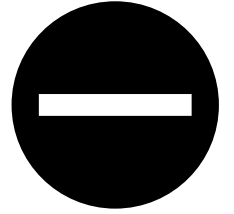
UCLL
HOGESCHOOL

Hoe kunnen we de stem van kinderen en jongeren
versterken in de scheidings- en/of ouderschapsbemiddeling
van hun ouders?

#MOVINGMINDS

WORK IN PROGRESS

Het onderzoek The Voice of Kids is nog lopende.

Dat betekent dat de aangeleverde content (presentatie) uitsluitend voor persoonlijk gebruik is en dus NIET mag verspreid worden in deze fase van het onderzoek.

Op de interactieve studiedag van **14 mei 2025** zullen we weer heel wat stappen verder staan in het valorisatieproces.

THE VOICE OF KIDS

PROGRAMMA

Timing		
9u30-9.40u	Welkomstwoord door Peter Coene, voorzitter FBC	AULA
9u40-10.20u	The Voice of Kids: • Toelichting van het praktijkgericht onderzoek door de onderzoekers van het expertisecentrum Resilient People (UCLL) • Nele Desmet 'tZitemzo vzw - juridische aanbevelingen • Ilse Nassen UCLL - psychologische aanbevelingen	AULA
10u20-11u20	Panelgesprek • Moderator: Kristoff Simons • Panelleden: Anelore Bruneel (familierechter), Veerle Lisabeth (bemiddelaar), Sabine Poel (klinisch psycholoog), Kris Wellekens (advocaat), Veerle Van Aerschot (Opgroeien) en Virginie Lemmens vzw KANS!	AULA
11u20-11u40	Koffiepauze	ONTHAALRUIMTE
11u45-12u45	Listen-Act-Change Interactieve gedeelte in kleinere groepen	4 LOCATIES
12u45-12u55	Slotwoord door Kinderrechtencommissariaat - Sofie Van Rumst	AULA
12u55-14u00	Netwerklunch (optioneel, inbegrepen in de prijs, maar wel met inschrijving)	ONTHAALRUIMTE

GOODBYE

LETTER

Visie en beleid

Expertisecentra

Dienst R&E

**SUSTAINABLE
RESOURCES**

- Duurzame technologie

**EDUCATION AND
DEVELOPMENT**

- Onderwijs en
ontwikkeling

HEALTH INNOVATION

- Gezondheidsinnovatie

DIGITAL SOLUTIONS

- Digitalisering

INCLUSIVE SOCIETY

- Moving Minds Outspoken
- Inclusie, participatie en
diversiteit

**SMART
ORGANISATIONS**

- Slim ondernemen

RESILIENT PEOPLE

- Veerkrachtige relaties

ART OF TEACHING

- Didactiek

- September 2023 – augustus 2024
- Onderzoekers

Gaëlle Hendrickx -

Mia Claes

Mieke Vanbergen

Ilse Nassen

projectleider

ANNE GROENEN

UCLL Campus Diepenbeek - ConfeR&Ence
Wetenschapspark 21
3590 Diepenbeek

UCLL campus Sociale School
Groeneweg 151, 3001 Heverlee

anne.groenen@ucll.be
+32 (0)478 95 85 98

UCLL
HOGESCHOOL**RESEARCH &
EXPERTISE**

Terminologie

- Childfocused mediation en Childinclusive mediation

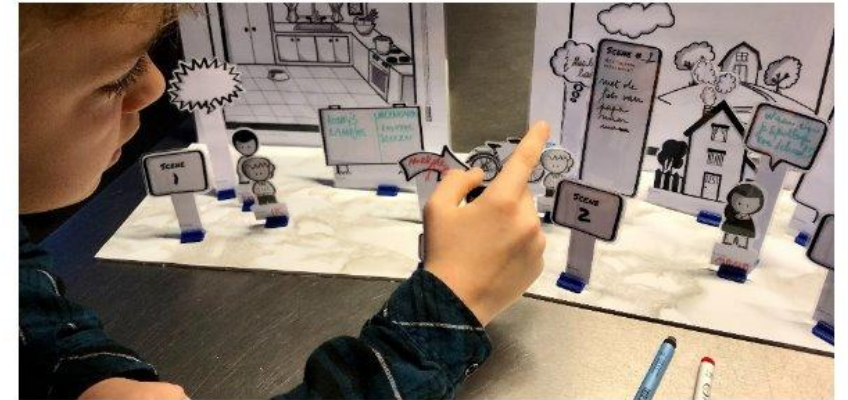
*Child inclusive mediation gives children and young people **the opportunity to have a conversation** (verbal, written, through play or storytelling) with professionals who are assisting their parents to make arrangements for the children's future. It enables **consenting children and young people to share their experiences of parental/family separation and express their concerns and views**, and for these to be sensitively considered with their parents so that their developmental needs and concerns can be better understood and taken into account within the dispute resolution process.*

- Kinddeskundige- professional die met het kind spreekt / kan ook bemiddelaar zijn
- Direct (via ouder) en indirect (via bemiddelaar) een kind horen

Bevindingen kindinterviews-vooronderzoek

- 18 diepte interviews als belangrijke aanzet
- Tegelijkertijd is aanvangspunt: hoe kinderen betrekken/participatie kans geven dan wel moeten we dit nog doen
- Enkele vaststellingen

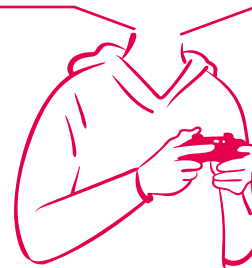

Het had helpend kunnen zijn...

om alles op een rijtje te kunnen zetten

als iemand anders dan mijn ouders had benadrukt dat ik er niets mee te maken had.

als iemand me een helder zicht kon geven op de situatie, informatie kon geven over hoe zo'n (scheidings-)proces gaat.

als gewoon iemand aan mij gevraagd had hoe het met me ging

Als iemand mijn boodschap kon overbrengen of me helpen zoeken naar een goede manier om het zelf te doen.

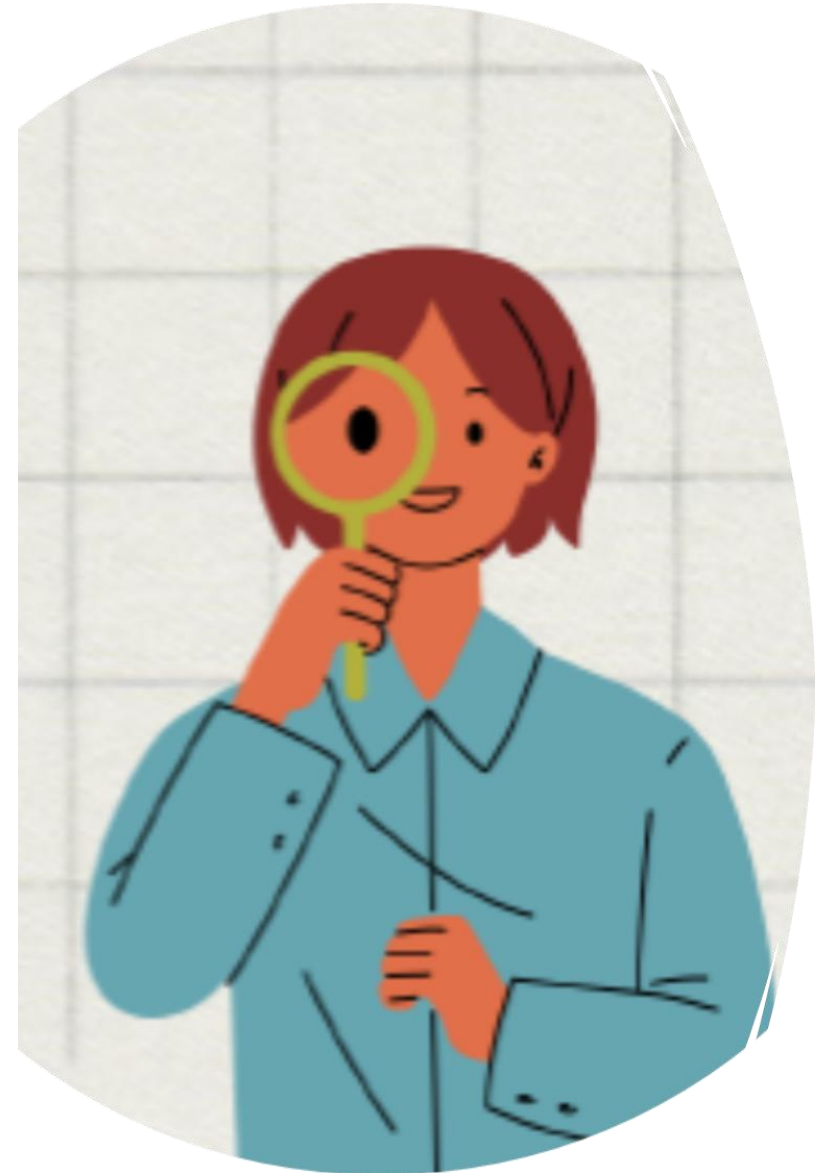
als iemand tegen mijn ouders zou gezegd hebben: denk eens aan ons, de kinderen.

The Voice of Kids

1. Welke (nationale en internationale) **goede praktijken** kunnen we detecteren rond het betrekken van kinderen in bemiddeling?
2. Welke **behoeften en randvoorwaarden** geven de verschillende doelgroepen aan om child-inclusive te werken?
3. Hoe kunnen we de verzamelde data vertalen naar een child-inclusive gericht **ondersteuningspakket** – helpend tijdens scheidings- en ouderschapsbemiddeling?

The Voice of Kids - Input

1. goede praktijken
2. behoeften en randvoorwaarden
3. ondersteuningspakket

Interactie-Academie

Jongerenadviesgroep

Psychologische werkgroep
Juridische werkgroep

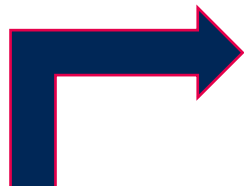

Opgroeien

The Voice of Kids - Output

- 1. goede praktijken**
- 2. behoeften en randvoorwaarden**
- 3. ondersteuningspakket**

- Interviews met bemiddelaars
- Focusgroep met kinddeskundigen
- Online vragenlijst alumni opleiding familiale bemiddeling
- Workshops en gesprekken met kinderen van gescheiden ouders

Taal van de kunsten

- Ondersteuningspakket (werktitel)
 - Ontwikkeling met stakeholders
 - Pilot in praktijk met intervisie
 - Pilot navorming
- Een opleidingsmodule
- Sensibilisering van kinderen en jongeren
- Interactieve studiedag (14 mei 25)

Opleiding

Online bevraging alumni

Child focused vs child inclusive

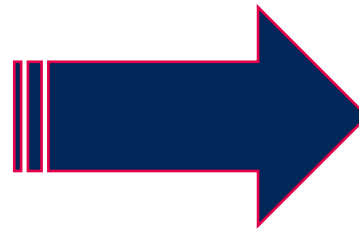
- Niet aan bod gekomen: 19% vs 31%
- Enkel theorie: 29% vs 42%
- Praktisch: 41% vs 19%

Terugkoppeling gesprek naar ouders / kind

- Niet aan bod gekomen: 51% vs 59%
- Enkel theorie: 29% vs 23%
- Praktisch: 9% vs 6%

Gesprekstechnieken en tools

- Niet aan bod gekomen: 50%
- Enkel theorie: 30%
- Praktisch: 11%

Gevoel van bekwaamheid: 75%
neen
(niet mogelijk binnen beperkte uren
opleiding)

Verdere nood aan opleiding

- Gespreksvaardigheden (-12j)
- Gespreksmethodieken en tools
- Terugkoppeling naar ouder en kind

Veel opleidingen buiten FBC

Dagelijkse bemiddelingspraktijk

Online bevraging alumni

Leeftijd

- Kinderen -6 jaar niet of via kinddeskundige
- 6-12 < 16-18 < 12-16

Spreeken met kinderen

- Bemiddelaars 1/4 dossiers (27%)
- Uitbesteding kinddeskundige: 17%

Voornaamste redenen om kinderen NIET te spreken

- Niet over de nodige deskundigheid beschikken
- Via de ouders kindgericht werken
- De kinderen niet in het conflict betrekken

Voornaamste redenen om kinderen WEL te spreken

- Een kind is ook een actor
- Kind heeft recht op informatie en participatie
- Ouders zijn verantwoordelijk voor het welzijn van de kinderen en dienen hiermee rekening te houden

Bemiddelaar en kinddeskundige

- *Veel opleidingen* gevolgd versus *heel weinig*.
- *Praten/babbel* versus veelheid aan *methodieken* afgestemd op leeftijd kind.
 - “A tool with a fool is still a fool”
- *Niet iedereen* spreekt graag met kinderen of voelt zich competent genoeg
 - Multidisciplinair samenwerken is nodig, maar nood aan gedeeld kader tussen bemiddelaar en kinddeskundige
- Meerderheid spreekt ook met erg jonge kinderen vanaf 4 jaar.
- Weinig weerstand bij ouders om kind te spreken en weinig weerstand bij het kind om terug te koppelen

Randvoorwaarden

- Specifieke opleidingen
- Kinderen en jongeren rechtstreeks informeren
- Zekerheid dat het kind niet wordt afgestraft
- Lijst van bemiddelaars en kinddeskundigen
- Expliciet ouders informeren
- Financiële aspect

Komende stappen

- FBC als partner
- Uitwerken materiaal sensibilisering in samenwerking met tZitemzo
- Ondersteuningspakket (werktitel)
 - Ontwikkeling met stakeholders
 - Pilot in praktijk met intervisie
 - Pilot navorming (e.g. *PG UCLL, open aanbod,...*)
 - Een opleidingsmodule
 - Sensibilisering van kinderen en jongeren
 - Interactieve studiedag (14 mei 25)
- Terugkoppeling en verdieping van onze output via workshops met jongeren

Wil je na vandaag graag met ons in contact blijven? Fijn! →

Hallo , _____

Via de QR kan je aangeven waarvoor we jou mogen contacteren!

- ☒ Ik blijf graag op de hoogte van de studiedag op 14 mei 2025.
- ☐ Ik engageer me voor de pilot (implementatie goede praktijken).
- ☐ Ik ken kinderen en jongeren (10-25j) die misschien goesting hebben om mee te denken / werken aan het project via de workshops.
- ☐ Ik kan iets anders bijdragen, wàt laat ik jullie even weten via de QR.
- ☐ Ik vind jullie gewoon tof. Dus euh, eens koffie ofzo...

Psychologische grondslag

Pedagogisch en neuropsychologisch onderzoek:

- Kinderen hebben nood aan een “sense of belonging” en “sense of agency”, onafhankelijk van toestemming van ouders of taxatie van conflict
- Kinderen betrekken in moeilijke thema's (oa rouw, ...) leidt tot betere verwerking op lange termijn en sterker zelfbeeld
- Bij het vermijden van open gesprek met kinderen over moeilijke thema's, denken kinderen vaker dat ze zelf schuldig zijn
- Kinderen zijn actoren met een eigen mening, in wetenschappelijk onderzoek ook betrokken als volwaardige participanten
- Wat kinderen denken en voelen, weten zij beter dan wij (alleen uiten zij dat soms in een andere 'taal')

Psychologische grondslag

Heersende paradigma's :

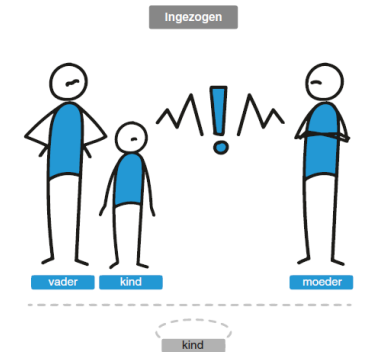
Kindbeeld	Focus op bescherming	Focus op actorschap
Kind is...	• Afhankelijk • Kwetsbaar • Gekwetst • A human becoming in de toekomst	• Zelfstandig • Bekwaam • Verantwoordelijk • A human being hier en nu
Kind heeft recht op...	• Bescherming • Veiligheid • Emotionele zekerheid • Zorg	• Het woord nemen • Gehoord worden • Invloed uitoefenen • Beslissingen mee vorm geven

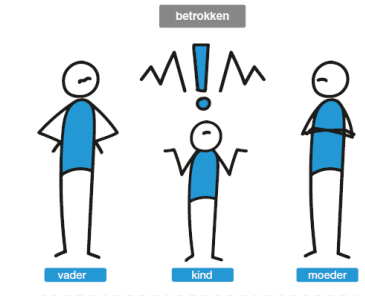
Aanbeveling 1: hou het kind in de kindpositie

Heersende paradigma's:

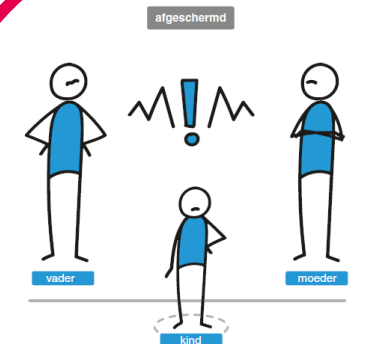
- Beschermreflex mag niet dienen als excuus om kinderen niet te betrekken
 - Vanuit idee om bemiddelaar te beschermen (juiste profiel, of juiste competenties nodig)
 - Vanuit idee om ouders te beschermen (voorlichting of psycho-educatie nodig)
- Beschermreflex mag wel dienen om het kind in de kindpositie te houden

Figuur 3.3 Groep 3 Ingeezogen in de problemen van ouders

Figuur 3.2 Groep 2 Betrokken bij de problemen van ouders

Figuur 3.1 Groep 1 Afgeschermd voor ouderlijke problemen

Aanbeveling 2: de stem van zoveel mogelijk kinderen betrekken

- **Maximaliseren** = alle kinderen mogen spreken maar niet alle kinderen moeten spreken

OMDAT

- Het kind moet vrijwillig in gesprek kunnen/durven gaan
- Elke kind moet het aanbod krijgen (ook bij hoogconflict of verontrustende situatie)
 - Opnemen in protocol van bemiddeling
 - Elk kind moet geïnformeerd worden over de mogelijkheid, onafhankelijk van de goedkeuring van de ouders
 - Sensibilisering
- Bij bepaalde hoogconflict of verontrustende situaties, moet de bemiddelaar bewust kunnen taxeren en besluiten wanneer het beter is van niet of om door te verwijzen
- Ook jonger dan 8 jaar durven betrekken, op basis van emotionele leeftijd.

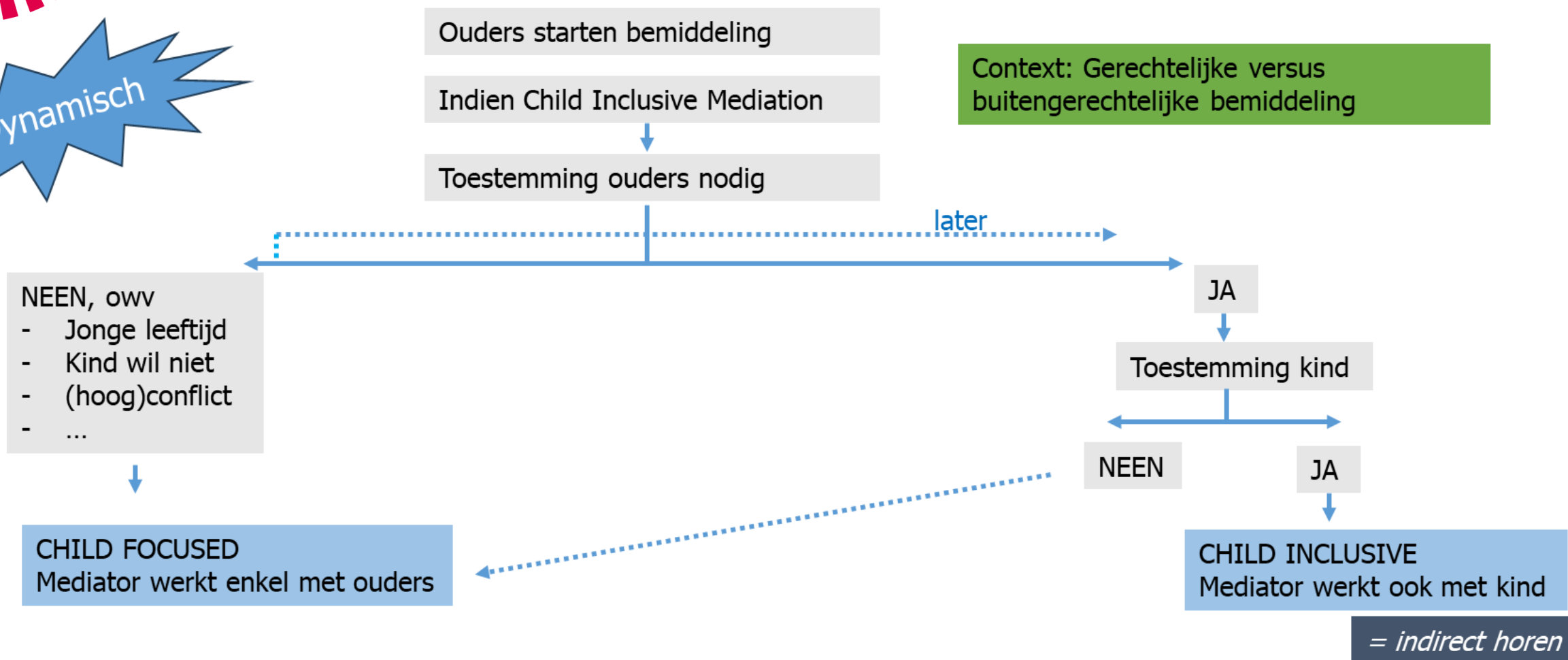

Aanbeveling 3: Is horen gelijk aan spreken en waarover dan? Het kind wil ertoe doen!

- Psychologische **voorwaarden** voor een goed gesprek (naast competenties van de volwassene):
 - Geen verhoor
 - Voldoende tijd nodig om voldoende vertrouwen op te bouwen
 - De waarheid bestaat niet
- Baken bewust het **onderwerp** van gesprek af
 - "Hoe gaat het nu met jou?"
 - "Hoe ervaar jij *|iets dat hun aanbelangt als gevolg van de scheiding|*?"
 - "Wat vind jij van *|item dat hun uit hun kindpositie trekt|*?"
 - Is afbakening van onderwerp nodig bij Hoogconflictscheidingen? **Onderzoek in progress...**
- Goede **terugkoppeling** van gesprek van het kind naar de ouders én terugkoppeling naar het kind is belangrijk oww belang van agency: spreken is meer dan horen, het kind wil ertoe doen!
 - Soms betekent dit ook aan het kind zeggen dat er voorlopig geen terugkoppeling naar de ouders is doordat de ouders nog niet kunnen luisteren naar wat het kind te zeggen heeft (oww hoogconflict)
 - Soms betekent dit ook dat niet alles wat het kind zei, wordt teruggekoppeld naar de ouders oww vertrouwelijkheid (tenzij integriteit kind in gevaar)
 - Vorm van terugkoppeling ook kindvriendelijk durven maken (video, brief, foto, tekening...)

Aanbeveling 4: geen "one size fits all"

Aanbeveling 4: geen "one size fits all"

CHILD FOCUSED

Mediator werkt enkel met ouders

Ouders
voorafgaand in
gesprek met kind

= *direct horen*

Ouders schatten
naden kind in
zonder gesprek

CHILD INCLUSIVE

Mediator werkt ook met kind

= *indirect horen*

Mediator voert het
gesprek

- competenties
- attitude
- laagconflict

Kinddeskundige voert het
gesprek

- competenties
- finaliteit bemiddeling
- Zeker bij hoog conflict

Voorwaarden:

- *Zelfde visie*
- *Samenwerkingscontract over finaliteit en vertrouwelijkheid*

Stem van het kind?

EN/OF

- Zorgzame terugkoppeling
- Eventueel doorverwijzen naar hulpverlening/therapie
- Stopzetten igv verontrusting (RB, VK, OCJ, intervisie)

Aanbeveling 5: Competenties van degene die het kind spreekt in CIM

- Voorwaarden van een goed gesprek kennen (geen verhoor, tijd, geen waarheid)
- Ouders kunnen voorbereiden op het direct horen
- Algemene communicatietechnieken en gespreksondersteunende tools beheersen
- Bewust van eigen kindbeeld en attitude
- Leeftijdsadequaat kunnen werken – basis ontwikkelingspsychologie
- Besef dat het kind meer dan alleen op leeftijd kan onderscheiden worden (kruispuntdenken)
- Besef van valkuilen als het kind uit de kindpositie komt
- Kunnen afbakenen (geen Hulpverlener) en doorverwijzen

= juiste vorming en/of juiste profiel

ONDERSTEUNINGSPAKKET!

Aanbeveling 6: Interdisciplinair samenwerken

- Eenzelfde visie, ieder vanuit zijn eigen rol
- Afbakening van de rol van de bemiddelaar
- Kunnen doorverwijzen naar een pool van hulpverleners, sociale kaart kennen
- Kwaliteitslabel gekoppeld aan opleiding voor mediators en kinddeskundigen
- Alle omringende actoren meer opleiden in aanpak van hoogconflict situaties: strijdkader dimmen en welzijnskader versterken

Aanbeveling 7: Steunfiguren mee aan tafel

- Toelaten om zowel dierbare derden als eventuele professionals mee te betrekken in de kind-gesprekken

Kanttkening 1: Naast rechten heeft het kind ook plichten (net als de ouders)

Scheiding is een complex proces, waarbij de ideale wens niet altijd gevolgd kan worden. De ouders hebben dan de taak om kinderen te troosten en te ondersteunen, de kinderen hebben de taak zich (deels) aan te passen

Proces voor ouders

Leren omgaan met

Juridische

Praktische

Psychologische gevolgen

Gevolgen voor kinderen

**Niet
synchroon!**

Proces voor kinderen

Leren omgaan met

Praktische

Psychologische gevolgen

Gevolgen voor ouders

Kantttekening 2: Drie invalshoeken

- Vanuit het kind
 - Vanuit de ouder
 - Vanuit de bemiddelaar
-
- Want 1 systeem, en allen beïnvloeden mekaar
-
- WEL altijd TEN BATE van het kind (gezien het grote belang van hun stem in te brengen)

tZitemzo...
met het betrekken
van kinderen bij
de familiale bemiddeling

Nele Desmet, jurist tZitemzo - 2024

Juridische bronnen

1. Internationaal

- Art. 12 IVRK: het recht van elk kind om zijn of haar mening te uiten in elke aangelegenheid die het aanbelangt
- General Comment bij art. 12 IVRK
- Richtsnoeren kindvriendelijke justitie (Raad van Europa 2010)

Zowel het General Comment' als de 'Richtsnoeren' bevestigen dat het recht van het kind om gehoord te worden én de richtlijnen mbt kindvriendelijke justitie ook van toepassing zijn op *de bemiddeling als alternatieve vorm van conflictbeslechting*.

2. Nationaal

- Art. 22 G.W. het recht van elk kind om zijn of haar mening te uiten in elke aangelegenheid die het aanbelangt
- Art. 1004/1 en 1004/2 Ger.W Hoorrecht kinderen in familiezaken
- Art. 1288 Ger.W. Belang van kinderen in EOT

Enkele belangrijke algemene principes in kader van participatie van kinderen

1. *Alle* kinderen die in staat zijn hun mening te vormen hebben het recht om die mening vrij te uiten (direct of indirect)
2. Kinderen mogen *niet gedwongen* worden om hun mening te geven
3. Kinderen moeten duidelijk, begrijpelijk en uitgebreid *geïnformeerd* worden en goed voorbereid
4. De mening van een kind moet met **respect** worden behandeld. Aan de mening van een kind dient passend belang gehecht te worden. Begrijpelijke *terugkoppeling* beslissing is belangrijk.
5. Kinderparticipatie vereist een geschikte *omgeving* en passende *werkmethoden*.

Basisvereisten kindvriendelijke participatie van kinderen aan (scheidings)bemiddeling

1. Transparant en *informatief*
2. Spreek*recht* en kiezen hoe (Indirect of direct?)
3. Professionals zijn *opgeleid* en deskundig.
Waken over *belang, waardigheid* (kinderen moeten gedurende het hele traject met zorg, tact, eerlijkheid en respect worden behandeld), en *veiligheid* (o.a. bescherming tegen discriminatie)
4. (Voldoende) *tijd* & (kindvriendelijke) *ruimte*
5. Mogelijkheid tot ondersteuning door *steunfiguur*
6. *Vertrouwelijkheid* wordt zoveel mogelijk gegarandeerd
7. Begrijpelijk *terugkoppelen* van de uiteindelijke beslissing
8. *Klachtbehandeling* (via KRC? FBC?)

Concrete aanbevelingen

1. Regelgeving en praktijk vertrekken vanuit volgende basisprincipe:

Alle kinderen hebben het recht gehoord te worden in aangelegenheden die hen aanbelangen.

Doel van dit hoorrecht/spreekrecht is dat kinderen hun mening en bezorgdheden kenbaar kunnen maken aan diegenen die beslissingen moeten nemen (over hen). Om zo bij te dragen tot het vinden van de meest geschikte oplossing rekening houdend met hun belang.

Concrete aanbevelingen

2. Bij de start van de bemiddeling

Kinderen wiens ouders een (scheidings-)bemiddeling volgen, moeten hierover op een toegankelijke, begrijpelijke manier *geïnformeerd worden door de bemiddelaar*.

De bemiddelaar informeert hen over de procedure, over de mogelijkheid om hun mening te geven n.a.v. deze bemiddeling door direct of indirect gehoord te worden, en hun rechten in dat kader.

Gespecialiseerde diensten zoals tZitemzo kunnen aangepaste producten, publicaties ter beschikking stellen.

Concrete aanbevelingen

3. Direct horen

(kinderen gaan zelf in gesprek met hun ouders)

Kinderen moeten kunnen aankloppen bij ***laagdrempelige eerstelijnsdiensten***, zoals het Awel, tZitemzo, JAC, CLB, leerlingenbegeleiders op school,... wanneer ze ondersteuning wensen bij (de voorbereiding van) het spreken met hun ouders (=direct horen) over de treffen regeling.

De bemiddelaar kan hen hierover informeren.

Concrete aanbevelingen

4. Indirect horen (kinderen gaan in gesprek met de bemiddelaar of een kinddeskundige aangesteld dr bemiddelaar)

- Wanneer kinderen het niet zien zitten om zelf, direct in ***gesprek te gaan met hun ouders***, moeten ze beroep kunnen doen op een vorm van indirect horen. Ze moeten de bemiddelaar hierover laagdrempelig kunnen aanspreken.
- Wanneer kinderen in gesprek gaan met de bemiddelaar, of een kinddeskundige aangesteld door de bemiddelaar, moeten ze enerzijds beroep kunnen doen op de ondersteuning door een ***steunfiguur*** bij dit gesprek en anderzijds ook de mogelijkheid krijgen om bepaalde zaken ***in vertrouwen*** te vertellen (tenzij hun integriteit in gevaar zou zijn).

Concrete aanbevelingen

4. Indirect horen (kinderen gaan in gesprek met de bemiddelaar of een kinddeskundige aangesteld dr bemiddelaar)

- De persoon die het kind indirect hoort, moet hiervoor voldoende **opgeleid** zijn, moet hiervoor de nodige **tijd** uittrekken en moet het gesprek organiseren in een **kindvriendelijke omgeving**.
- De bemiddelaar koppelt de mening van het kind op een neutrale manier terug **naar de ouders**. Dit betekent niet dat hij vertegenwoordiger wordt van het kind.
- De bemiddelaar moet op een begrijpelijke manier **terugkoppelen naar het kind** welke overeenkomst uiteindelijk bereikt werd mbt de regeling aangaande de kinderen, en in welke mate men hierbij rekening hield met het belang en de mening van het kind.

Concrete aanbevelingen

5. Belangrijk in het kader van het horen

- Kinderen met *klachten* over de omstandigheden en/of uitoefening van hun rechten in kader van het hoorrecht moeten zich kunnen wenden tot een ombudsdienst, zoals het Kinderrechtencommissariaat.
- Ter naleving van haar verplichtingen in kader van de tenuitvoerlegging van de rechten voorzien door het IVRK, dient de overheid te voorzien in *financiële budgetten* zodat het recht van kinderen om gehoord te worden in bemiddeling, niet afhankelijk wordt gesteld (van de financiële mogelijkheden) van ouders.

Meer informatie

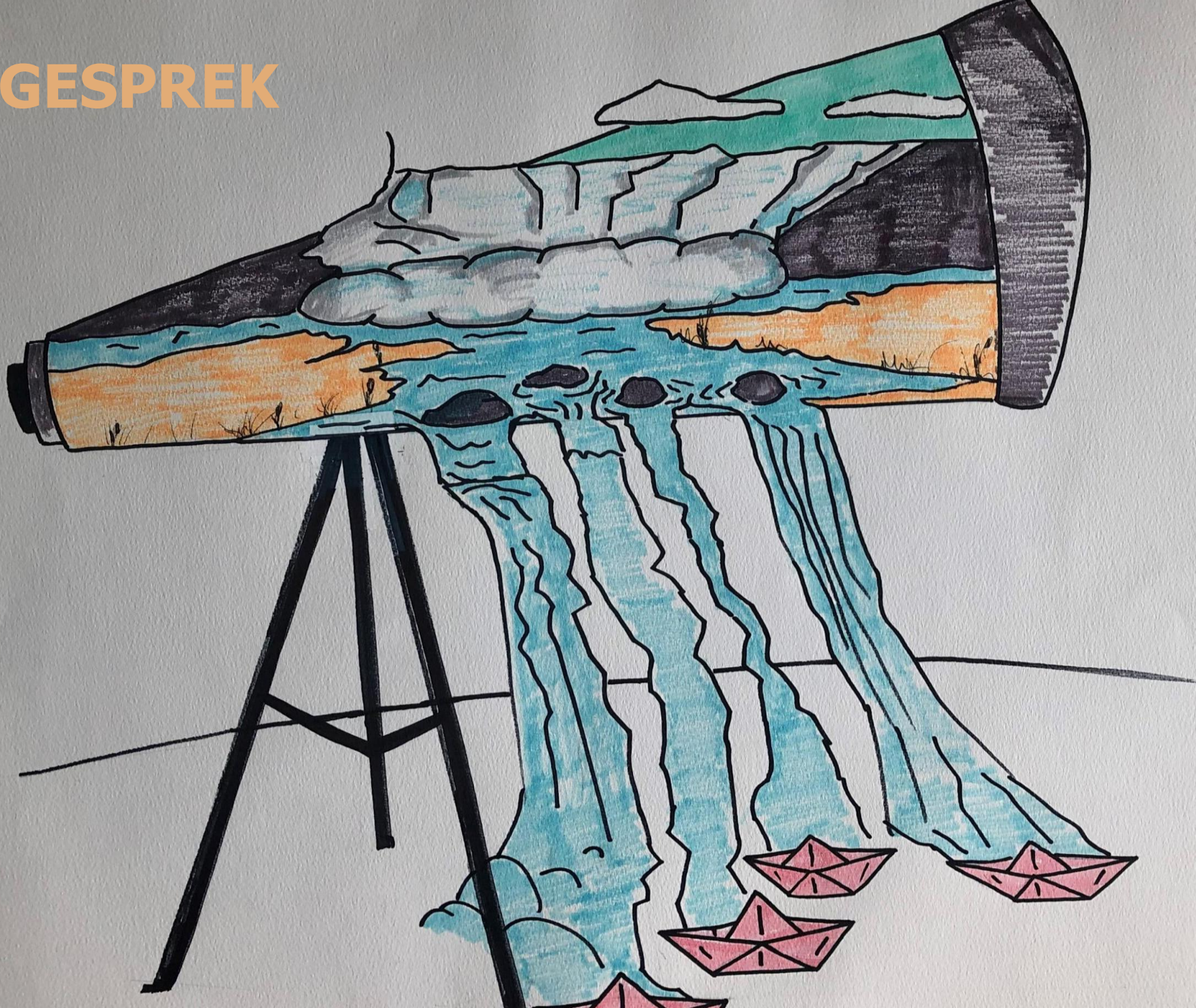
over de rechtspositie van
minderjarigen als ouders uit
elkaar gaan ?

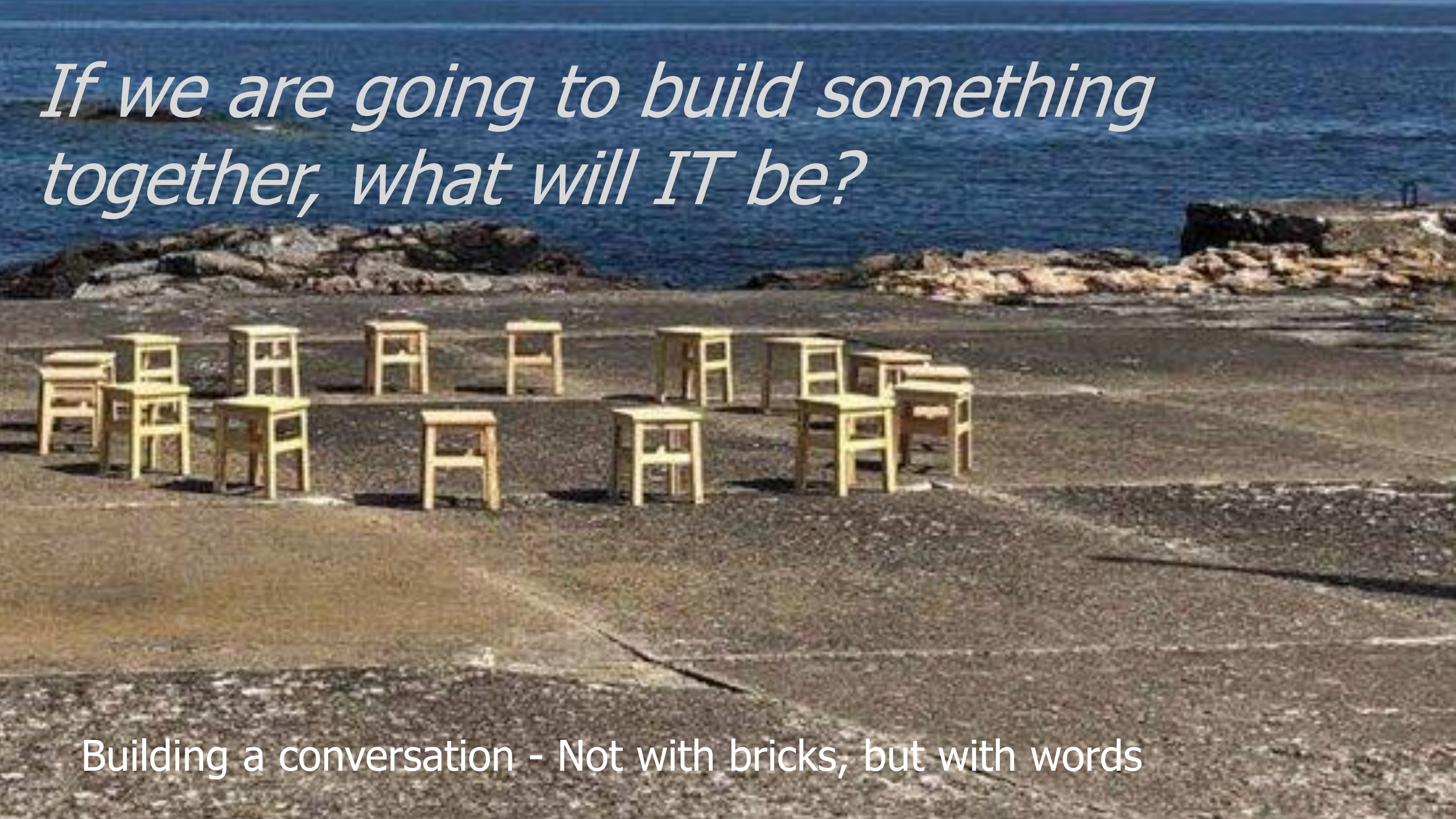
Juridische helpdesk tZitemzo:
jurist@tzitemzo.be
09/234.19.72

Vlaanderen
verbeelding werkt

PANELGESPREK

If we are going to build something together, what will IT be?

Building a conversation - Not with bricks, but with words

SLOTWOORD
KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT
SOFIE VAN RUMST

Contactgegevens

- Mia Claes (projectleider en onderzoeker)
Mia.claes@ucll.be
- Gaëlle Hendrickx (onderzoeker)
Gaelle.hendrickx@ucll.be
- Mie-ke Vanbergen (onderzoeker)
Mieke.vanbergen@ucll.be
- Ilse Nassen (onderwijs)
Ilse.nassen@ucll.be
- Anne Groenen (verantwoordelijke
expertisecentrum Resilient People)
anne.groenen@ucll.be

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**